

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 30.10.2008
KOM(2008) 680 endelig

RAPPORT FRA KOMMISSIONEN TIL RÅDET

om Rådets resolution af 23. november 2007 om modernisering af universiteterne med henblik på Europas konkurrenceevne i en global videnøkonomi

{SEC(2008 2719)}

RAPPORT FRA KOMMISSIONEN TIL RÅDET

om Rådets resolution af 23. november 2007 om modernisering af universiteterne med henblik på Europas konkurrenceevne i en global videnøkonomi¹

1. BAGGRUND

Nærværende rapport og det tilhørende arbejdsdokument fra Kommissionens tjenestegrene er blevet udarbejdet som svar på en anmodning fra Rådet i resolutionen af 23. november 2007 om modernisering af universiteterne med henblik på Europas konkurrenceevne i en global videnøkonomi. Rådet opfordrede Kommissionen til at støtte medlemsstaterne med hensyn til moderniseringsdagsordenen og navnlig til:

- (1) I samråd med de relevante aktører inden for højere uddannelse og forskning og de nationale myndigheder at kortlægge de foranstaltninger, der eventuelt vil kunne tackle de udfordringer og overvinde de forhindringer, som universiteter i EU står over for, når de gennemfører deres modernisering og yder deres fulde bidrag til Lissabondagsordenens mål.
- (2) At lette gensidig læring som led i Lissabondagsordenen - især inden for rammerne af arbejdsprogrammet uddannelse og erhvervsuddannelse 2010 og opfølgningen af grønbogen om det europæiske forskningsrum, samt ved fremme af partnerskaber mellem universiteter og erhvervsliv/den private sektor.
- (3) At kortlægge eventuelle foranstaltninger, der kan overvinde hindringer for studerendes, underviseres og forskeres mobilitet over hele Europa, og navnlig foranstaltninger vedrørende en gensidig anerkendelse af meritter og eksamensbeviser² og fremme af udveksling af god praksis vedrørende disse spørgsmål.
- (4) Sammen med de nationale programstrukturer at overvåge og vurdere virkningerne af:
 - Erasmus-studerendes sociale baggrund
 - Erasmus-programmets bidrag til moderniseringsdagsordenen
 - Erasmus Mundus-programmets bidrag til de europæiske universiteters internationale tiltrækningskraft.

I rapporten fokuseres først og fremmest på mobilitetsaspekterne i Rådets resolution, men der gives også en ajourføring af situationen med hensyn til moderniseringen af Europas universiteter. I rapporten gives en oversigt over det arbejde, Kommissionen har udført som reaktion på Rådets anmodning, og der anføres de vigtigste konklusioner fra dette arbejde. I

¹ <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/07/st16/st16096-re01.en07.pdf>.

² Anerkendelse af læreres og forskeres erhvervmæssige kvalifikationer er allerede dækket af direktiv 2005/36/EF af 7. september 2005 om anerkendelse af erhvervmæssige kvalifikationer. Dette direktiv forenkler, moderniserer og konsoliderer 15 eksisterende direktiver, som er vedtaget mellem 1975 og 1999. Direktivet skulle gennemføres af medlemsstaterne senest 20. oktober 2007.

det medfølgende arbejdsdokument fra Kommissionens tjenestegrene gives der en mere detaljeret oversigt over resultaterne.

2. UDFØRT ARBEJDE OG DE VIGTIGSTE RESULTATER

Kommissionen har arbejdet sammen med medlemsstaterne og sektoren for videregående uddannelser for at fastlægge moderniseringsdagsordenen for universiteter, som skal dække tre opgaver (uddannelse, forskning og innovation), og for at støtte gennemførelsen heraf ved hjælp af den åbne koordinationsmetode, ekspertgrupper og undersøgelser (som omfatter dialoger mellem clustre af politiske beslutningstagere og eksperter, peer-learning aktiviteter, indikatorer, benchmark, rapporter samt analyser), ved at gennemføre specifikke initiativer (kvalitetssikring, det europæiske meritoverførselssystem (ECTS), den europæiske referenceramme for kvalifikationer (EQF), EIT³, indsamling af data vedrørende universiteter osv.) og ved at støtte andres initiativer (pilotprojekter, foreninger, netværk osv.) gennem programmet for livslang læring og gennem EU's syvende rammeprogram for forskning.

2.1. Tackling af de udfordringer og overvindelse af de hindringer, som universiteter står over for i forbindelse med moderniseringen

De vigtigste udfordringer og hindringer i forbindelse med moderniseringen af de videregående uddannelser blev anført i Kommissionens meddelelse fra 2006⁴, hvor man foreslog, at ni områder skulle tages op i forbindelse med universiteters styring, mobilitet, selvstændighed og ansvarlighed, partnerskaber med erhvervslivet, styrket tværfaglighed i dagsordenerne for uddannelse og forskning, udveksling af viden med samfundet, belønning for topkvalitet, læseplaner og finansiering. Medlemsstaterne kunne i vid udstrækning tilslutte sig analysen, og de indvilgede i at aflægge rapport om deres gennemførelse af moderniseringsdagsordenen i forbindelse med deres rapporter vedrørende uddannelsesdagsordenen 2010. Disse rapporter, som udgør en del af rapporteringen i Lissabonstrategien, samt undersøgelser og analyser viser, at der trods de opnåede fremskridt inden for alle ni områder fortsat er meget, der skal gøres. Kommissionen vil fortsætte sin dialog med de nationale myndigheder og aktører om, hvorledes man bedst fremmer moderniseringsdagsordenen.

2.2. Fremme af gensidig læring i forbindelse med arbejdsprogrammet for uddannelse og erhvervsuddannelse 2010 og opfølgning af grønbogen om det europæiske forskningsområde ved at tilskynde til partnerskaber mellem universiteter og erhvervsliv

Kommissionen har taget en række initiativer for at fremme gensidig læring og for at anvende den åbne koordinationsmetode ved reformen af de videregående uddannelser, såsom clusteret for modernisering af de videregående uddannelser, lanceringen af arbejdsgruppen under Udvalget for Videnskabelig og Teknisk Forskning (CREST) vedrørende gensidig læring i forbindelse med tiltag til forbedring af forskning af topkvalitet på universiteter, årsrapporten om fremskridt i retning af målene fra Lissabon vedrørende uddannelse og erhvervsuddannelse,

³ ECTS: det europæiske meritoverførselssystem, EQF: den europæiske referenceramme for kvalifikationer, EIT: Det Europæiske Institut for Innovation og Teknologi.

⁴ "Virkeliggørelse af universiteternes moderniseringsdagsorden for uddannelse, forskning og innovation", KOM(2006) 208.

herunder en række indikatorer og benchmark, en række ekspertgrupper, der skal se på forskellige aspekter af universiteternes forskningsopgaver i forbindelse med EFR (fælles arbejdsmarked for forskere, styrkelse af universitetsbaseret forskning, ekstern forskningsfinansiering og finansieringsstyring, metoder til evaluering af universitetsbaseret forskning) og forummet universitet/erhvervsliv, som blev lanceret i februar 2008, og endvidere ved hjælp af gennemførelse af målrettede Marie Curie-aktioner under programmet mennesker i det syvende rammeprogram. Resultaterne fra disse initiativer viser, at idéen med gensidig læring fungerer. Fuldstændige oplysninger om de forskellige initiativer kan ses i arbejdsdokumentet fra tjenestegrenene.

2.3. Overvindelse af hindringer for studerendes, underviseres og forskeres mobilitet

Kommissionen oprettede i december 2007 et ekspertforum på højt plan vedrørende mobilitet for at undersøge, hvorledes EU på grundlag af de hidtidige gode resultater fra Erasmusprogrammet kan øge mobiliteten, ikke kun inden for universitetssektoren, men også mere generelt blandt unge, f.eks. blandt unge iværksættere og kunstnere og i sektorer såsom erhvervsuddannelse.

I juli 2008 fremlagde forummet sine resultater og anbefalinger. Med henblik på at gøre mobilitet til regelen og ikke længere undtagelsen foreslår forummet, at der fastlægges mobilitetsmål på mellemlang og lang sigt. Det er nødvendigt med en fælles aktion fra EU's, medlemsstaternes og alle øvrige aktørers side, hvis mobiliteten skal øges yderligere. Finansieringen af EU's mobilitetsprogrammer skal øges, og Erasmus og Erasmus Mundus skal komplementere hinanden.

Som opfølgning af grønbogen "Det europæiske forskningsområde: nye perspektiver på det europæiske forskningsrum"⁵ vedtog Kommissionen i maj 2008 meddelelsen "Bedre karrieremuligheder og øget mobilitet: et europæisk partnerskab for forskere"⁶ for hurtigt at gøre mærkbare fremskridt i indsatsen for at gøre Europa til et mere attraktivt sted, hvis man vil starte eller videreføre en forskerkarriere; der fokuseres på fire nøgleområder: i) åben adgang til ansættelse og mulighed for at overføre stipendier, ii) social sikring og supplerende pensionsrettigheder, iii) attraktive ansættelses- og arbejdsforhold og iv) en styrkelse af europæiske forskeres uddannelse, kvalifikationer og erfaringer.

I juni 2008 startede Kommissionen den nye portal EURAXESS⁷ for at skabe et enkelt kontaktsted for information og støttetjenester for forskere, som flytter og viderefører deres forskerkarriere i andre medlemsstater.

Kommissionen undersøger også fortsat spørgsmålet, om de strukturelle ændringer, der blev indført med Bolognaprocessen, hæmmer mobiliteten. Det begrænsede antal data, som står til rådighed, synes at vise, at indførslen af strukturen med tre cykler kan føre til en midlertidig stagnation eller mindskelse af studerendes mobilitet i tilpasningsfasen, men at Bolognastrukturerne i princippet ikke udgør en hindring for mobilitet. Resultaterne af en undersøgelse af tværnational mobilitet, som det

⁵ KOM(2007) 161 "Det europæiske forskningsområde: nye perspektiver på det europæiske forskningsrum".

⁶ KOM (2008) 317 endelig udg. "Bedre karrieremuligheder og øget mobilitet: et europæisk partnerskab for forskere".

⁷ www.ec.europa.eu/euraxess.

nationale agentur i Tyskland for Erasmusprogrammet i øjeblikket er ved at udarbejde, forventes færdig i november 2008, og den vil kaste mere lys over dette spørgsmål⁸.

2.4. Virkningerne af Erasmus og Erasmus Mundus

2.4.1. Erasmus-studerendes sociale baggrund

En undersøgelse⁹ viser, at deltagere i Erasmus-programmet udgør et bredt udsnit af de studerende, og at de ikke har en mere privilegeret baggrund end andre studerende. Dette betyder, at Erasmus virkelig hjælper studerende fra mindre velhavende familier til at studere i udlandet på en måde, som ellers ikke ville have været mulig. Endvidere viser dokumentationen i undersøgelsen, at det er lykkedes for Erasmusprogrammet at inddrage lidt flere studerende af denne type mellem 2000 og 2005. Et vigtigt spørgsmål er betydningen af indkomstrelaterede tilskud fra visse medlemsstater og regioner. Kommissionen vil meget nøje følge udviklingen inden for dette område.

2.4.2. Erasmusprogrammets bidrag til moderniseringsdagsordenen

En helt ny undersøgelse¹⁰ viser, at Erasmus har haft stor virkning på moderniseringen af Europas universiteter, især inden for områderne internationalisering, fornyelse af læseplaner og kvalitetssikring. Alle de aktiviteter, som støttes af Erasmus inden for disse tre områder, udgør også en integreret del af Bologna-processen til sikring af et europæisk område for videregående uddannelser. Endvidere bidrager aktiviteterne til at nå målene i dagsordenen for uddannelse og erhvervsuddannelse 2010 inden for rammerne af Lissabonstrategien for vækst og job. Kommissionen lægger i stigende grad vægt på foranstaltninger og initiativer, der øger gennemsigtigheden i universiteternes opgaver og præstationer ved at gøre dem sammenlignelige.

2.4.3. Erasmus Mundus-programmets bidrag til europæiske universiteters internationale tiltrækningskraft

Midtvejsevalueringen af Erasmus Mundus¹¹ viste, at programmet på forskellige måder har styrket de europæiske universiteters internationale tiltrækningskraft, f. eks. ved at fremme fælles og dobbelte akademiske grader og ved at styrke den akademiske topkvalitet inden for de videregående uddannelser i Europa. Ved udarbejdelsen af det kommende Erasmus Mundus-program (Erasmus Mundus II), der starter i 2009, er der taget hensyn til anbefalingerne i midtvejsevalueringen. Som led i programmet har Kommissionen støttet projektet "Global Promotion" (global støtte), hvis mål er at markedsføre Europa som et attraktivt studiemål for studerende

⁸ Deutscher Akademischer Austauschdienst (DAAD), jf. www.daad.de.

⁹ Manuel Souto Otero og Andrew McCoshan, Survey of the Socio-Economic Background of ERASMUS students, Final Report, GD EAC 01/05, 2006.

Schnitzer, Klaus og Middendorff, Elke, EUROSTUDENT 2005. Social and Economic Conditions of Student Life in Europe 2005.

¹⁰ Impact of ERASMUS on European Higher Education: quality, openness and internationalisation - preliminary conclusions. August 2008, CHEPS, INCHER-KASSEL og ECOTEC.

¹¹ Centre for Strategy & Evaluation Services LLP, midtvejsevaluering af Erasmus Mundus, endelig rapport, juni 2007, jf. http://ec.europa.eu/education/programmes/mundus/news_en.html.

fra hele verden. Webstedet www.study-in-europe.org, der udgør en del af projektet "Global Promotion", blev indviet i maj 2008.

3. OPERATIONELLE KONKLUSIONER

Ved hjælp af den åbne koordinationsmetode har man allerede opnået gode resultater ved gennemførelsen af moderniseringsdagsordenen for universiteterne, der skal forbedre gennemførelsen af universiteternes indbyrdes relaterede opgaver med hensyn til uddannelse, forskning og innovation. Kommissionen vil fortsætte arbejdet sammen med medlemsstaterne og sektoren for videregående uddannelser for at overvinde de hindringer, der fortsat findes, og for at udvikle innovative tiltag. Kommissionen er i øjeblikket i gang med at ajourføre den strategiske ramme for europæisk samarbejde inden for uddannelse og erhvervsuddannelse i tidsrummet efter 2010.

Kommissionen vil også bidrage til et godt resultat for Bologna-processen og gøre brug af Erasmusprogrammet/programmet for livslang læring, det syvende rammeprogram for forskning, programmet for konkurrenceevne og innovation og strukturfondene samt lån fra Den Europæiske Investeringsbank for at fremme moderniseringen af de videregående uddannelser i Europa.

Der er planlagt nye aktioner inden for følgende områder:

Mobilitet

Kommissionen vil undersøge alle muligheder for at styrke mobiliteten blandt studerende og undervisere i Europa og i den forbindelse sammen med medlemsstaterne og andre aktører undersøge, hvorledes man mest hensigtsmæssigt kan følge henstillingerne fra ekspertforummet på højt plan vedrørende mobilitet op. Dette indebærer også muligheden af i samarbejde med Den Europæiske Investeringsbank at udvikle lånefaciliteter for europæiske studerende. Kommissionen foreslår, at der i juni 2009 som opfølgning af ekspertforummets rapport og den planlagte politiske debat under det franske formandskab offentliggøres en grøn bog, hvor man vil skitsere metoder til at udvide læringsmobiliteten - ikke kun i forbindelse med Erasmus, men i forbindelse med alle former for læring - så mobilitet bliver normen og ikke en undtagelse.

Med hensyn til forskere vil indsatsen for at styrke deres mobilitet (geografisk og sektormæssigt) blive intensiveret i tæt samarbejde med medlemsstaterne i forbindelse med gennemførelsen af Kommissionens seneste meddelelse om det europæiske partnerskab for forskere som anført i ovenstående.

Nye kvalifikationer til nye job

Kommissionen vil støtte initiativer, der medvirker til fastlæggelse af nye kvalifikationer til nye job inden for en række erhverv på grundlag af det arbejde, der er udført inden for området læringsresultater og kompetencer inden for videregående uddannelser (den europæiske referenceramme for kvalifikationer (EQF), referencerammen for kvalifikationer i forbindelse med Bologna¹², harmonisering af uddannelsessystemerne i Europa ("Tuning Educational

¹² <http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/documents/QF-EHEA-May2005.pdf>.

Structures in Europe")¹³). Dette burde fremme de overvejelser, der er gjort med hensyn til hvorledes universiteterne kan formidle den rette blanding af kvalifikationer og kompetencer til arbejdsmarkedet, som var et af de mål, der var fastlagt i meddelelsen fra 2006 om moderniseringen af universiteter.

Samarbejde mellem universiteter og erhvervsliv

Kommissionen vil fortsat videreudvikle forummet for samarbejde mellem universiteter og erhvervsliv, som blev lanceret i februar 2008, med kommende arrangementer i efteråret 2008 og foråret 2009; Kommissionen vil i 2009 offentliggøre en meddelelse om samarbejde mellem universiteter og erhvervsliv.

Gennemsigtighed i præstationerne inden for videregående uddannelser

Kommissionen støtter en feasibilityundersøgelse om oprettelse af en samling af data for europæiske universiteter for at kunne udarbejde en række sammenlignelige data, der giver mulighed for internationale benchmark for universiteter, hvor de første resultater forventes i 2009; de skal bidrage til OECD's evaluering af læringsresultater inden for videregående uddannelser (AHELO).

Kommissionen vil støtte initiativer med global rækkevidde for at udvikle mere robuste og pålidelige metoder til klassificering og resultatevaluering af universiteter med dækning af deres forskellige opgaver.

Konklusion

Ved hjælp af disse initiativer og også ved hjælp af Kommissionens programmer og en permanent politisk dialog med alle aktører vil Kommissionen fortsat støtte medlemsstaterne og universiteterne med at nå de reformmål, der er beskrevet i Rådets resolution af 23. november 2007.

¹³ <http://tuning.unideusto.org/tuningeu/>.